

Projektbeskrivelse:

Projekt IT og læsning

Indledning:

Fokus på læsning og undervisning i læsning og skrivning samtidig med et stærkt øget fokus på IT som hjælpemiddel i undervisningen og integrationen af IT i folkeskolen har medført øget fokus på de IT-baserede undervisningsmaterialer. Projekt "IT og læsning" ser specielt på de materialer, der findes på området indenfor læse/skriveundervisningen i indskoling.

Flere skoler har efterspurgt en oversigt over hvilke materialer, der overhovedet findes til undervisning i læsning og skrivning på begyndertrinet. En sådan samlet oversigt findes ikke, og ville være forældet inden den udkom, idet materialer efterhånden udgives i en lind strøm. Langt mere interessant er det, at der heller ikke findes nogle oversigter, der peger på hvordan de efterhånden mange materialer forsøger at supplere læse/skriveundervisningen eller hvilke læsesyn de bygger på. På samme måde findes ikke nogle vedtagne kriterier at vurdere materialerne efter eller nogle undersøgelser, der peger på hvor mange, hvilke og i hvor høj grad lærerne benytter sig af IT-baserede undervisningsmaterialer i læse/skriveundervisningen.

Brugen af IT-baserede undervisningsmaterialer i folkeskolen i læse/skriveundervisningen synes heller ikke at være afdækket på nuværende tidspunkt.

Projektet arbejder derfor indenfor et ikke særligt velbeskrevet felt.

Der er udgivet noget materiale fra forlagene, enten på fysiske medier eller med adgang via internettet, ligesom der ligger nogle materialer til gratis afbenyttelse på nettet. Forlagenes materialer kan være knyttet til deres bogudgivelser til undervisning i læsning/skrivning. Vi har valgt at undersøge alle dele.

Projektbeskrivelse:

Projektet "IT og læsning" ønsker at

1. afdække og dokumentere brugen af de på nuværende tidspunkt eksisterende programmer til undervisning i læsning/skrivning i indskoling.
2. undersøge de mest brugte undervisningsprogrammer mht. læsefaglige elementer og metoder samt bagvedliggende læsesyn.
3. udvikle en koncept-idé til fremtidige materialer til IT og læsning.

Mål og metode:

Vi ønsker at lave en kvantitativ undersøgelse af brugen af både gratis og betalte IT-baserede undervisningsprogrammer til læsning/skrivning i indskolingen. Undersøgelsen består af en IT-baseret spørgeskemaundersøgelse formidlet af læsekonsulenterne i landets kommuner til lærere i indskolingen.

Formålet med den første del af projektet er at skabe et overblik over hvilke undervisningsprogrammer, der forefindes på skolerne, og hvordan og i hvilket omfang de bliver brugt. Herunder kommer en afdækning af lærernes kendskab til IT-baserede undervisningsprogrammer.

Det er desuden vores hensigt at afdække, hvordan skolernes IT-situation ser ud mht. IT-materiel og IT-uddannelse og -efteruddannelse.

Dette for at sammenholde lærerens brug af IT-baserede undervisningsprogrammer med de praktiske forhold, der forefindes på skolerne. Ofte høres jo netop begrundelsen for ikke at bruge IT i undervisningen at være mangel på materiel eller manglende efteruddannelse.

Inddragelse af skolernes og lærernes erfaringer med programmer og materialer er vigtig for at lave en bred videndeling – hvordan udnyttes mediet bedst, og hvilke problemfelter skal overvindes for at man får fuldt udbytte af IT i forbindelse med undervisning i læsning.

På baggrund af resultaterne af denne undersøgelse ønsker vi at følge op med en kvalitativ undersøgelse af udvalgte læreres brug af og erfaring med IT-baserede undervisningsprogrammer. Her vil vi komme nærmere ind på valg af materialer, krav til materialer, årsager til brug eller manglende brug af IT i undervisningen mv.

Efter denne afdækning af hvilke programmer, der bruges i undervisningen ønsker vi at undersøge og dokumentere de læsefaglige elementer og metoder, samt bagvedliggende læsesyn, gennem analyse af de mest brugte af de eksisterende programmer og lave en kvalitativ beskrivelse af disse. Et delformål er samtidig at skabe overblik over de mest anvendte materialer og deres innovative potentialer. Den enkelte lærer får derved lettere adgang til didaktisk reflekteret valg og fravalg af forskellige former for teknologibrug i undervisningen.

Den kvalitative undersøgelse og analysen af eksisterende materialer vil tilsammen pege på hvilke krav vi mener, man bør stille til fremtidige IT-baserede undervisningsmaterialer til begynder-læse/skriveundervisningen.

Spørgeskemaundersøgelsen:

Metoden til den første del af projektet, en afdækning af brugen af IT-baserede undervisningsprogrammer, er i første omgang en kvantitativ undersøgelse af brugen af både gratis og betalte IT-baserede undervisningsprogrammer til undervisning i læsning/skrivning i indskolingen. Undersøgelsen består af en internet-baseret spørgeskemaundersøgelse formidlet af læsekonsulenterne i landets kommuner til lærere i indskolingen. Det elektroniske spørgeskema er velegnet til at håndtere et stort antal besvarelser og til at nå ud til alle skoler på en let og praktisk måde. Samtidig giver det mulighed for at lette optællingerne. Det elektroniske spørgeskema giver derfor gode muligheder for at kortlægge brugen af IT i læse/skriveundervisningen.

Metodisk er spørgeskemaundersøgelsen induktiv (Olsen 2006: 81).

Gruppens oprindelige undersøgelsesmateriale var 6 folkeskoler i fire udvalgte kommuner. Rammerne syntes imidlertid for snævre og en formodning om, at svarmaterialet ville blive for småt og derfor ikke statistisk signifikant, gjorde, at gruppen i maj 2007 valgte at udvide undersøgelsesfeltet til at omfatte alle skoler i landet.

Den kvantitative undersøgelse tænkes fulgt op af en kvalitativ interviewundersøgelse, der skal gå i dybden med lærernes begrundelser for brug eller ikke brug af de programmer, der indgår i undersøgelsen.

Den kvantitative undersøgelse består af et it-baseret spørgeskema.

I forhold til at anvende en it-baseret spørgeskemaundersøgelse, faktisk spørgeskemaundersøgelser i det hele taget, dukker relevante spørgsmål op. I særdeleshed drejer det sig om at sikre sig mod for store eller uovervindelige måleproblemer, svardatas reliabilitet og validitet (Olsen 2006: 7 og 81). Kort defineret kan man skelne mellem reliabilitet og validitet på følgende måde: Validitet er svarenes gyldighed, dvs. om de er uden systematiske fejl, mens reliabilitet er svarenes pålidelighed, dvs. om de er konsistente og ikke tilfældige (Olsen 2006: 81).

Dette kræver en præcis og entydig problemstilling og begrebsafklaring, som vi har redegjort for ovenfor.

Herunder skal spørgsmålene desuden udføres på en sådan måde, at man sikrer sig, at spørgsmålene i så høj grad som muligt forstås af svarpersonerne sådan, som undersøgeren har tænkt dem forstået, de skal udformes, så de afdækker de problemstillinger, man ønsker afdækket osv.

Til brug for denne del af arbejdet har vi benyttet os af en publikation fra SFI omhandlende udformningen af spørgeskemaundersøgelser (Se litteraturlisten).

Spørgsmålene er grupperet efter indhold for at imødekomme ovenstående problemer (Olsen 2006: 11).

De første spørgsmål er faktuelle, hovedgruppen, spørgsmålene 22-76, er både faktuelle (faktuelt-episodiske) og holdningsspørgsmål (specifikke, kognitive).

De fleste spørgsmål er lukkede.

De første spørgsmål 1-7 sigter på at afdække baggrundsvariable som lærerens uddannelse, køn, alder og uddannelsesstidspunkt samt hvor vedkommende underviser nu. Disse spørgsmål kan bruges til en senere vurdering af om de nævnte faktorer har en sammenhæng med lærerens valg af og brug af IT-baserede undervisningsprogrammer.

Spørgsmålene 8-17 sigter på at afdække skolens IT-situation mht. hardware, lærernes uddannelse indenfor området og deres mulighed for at trække på IT-kyndig ekspertise. Disse faktorer kan derved senere sættes sammen med lærerens brug af programmerne, og det kan afdækkes om forhold som manglende efteruddannelse, manglende mulighed for at trække på kyndig hjælp eller manglende hardware kan sættes i forbindelse med brugen af IT-baserede materialer.

Spørgsmålene 18-21 sigter på at afdække i hvilket omfang læreren på nuværende tidspunkt benytter computer eller andet IT-materiel i sin undervisning, således at de efterfølgende spørgsmål sættes i forhold til om læreren overhovedet benytter computeren i

sin undervisning. Der spørges desuden specifikt til brugen af interaktiv whiteboard, idet vi derved som en sidegevinst kan afdække brugen af dette forholdsvist nye medie (faktuelt-episodiske spørgsmål).

Spørgsmålene 22-70 sigter på at afdække, hvilke programpakker læreren mener, skolen har, samt i hvilket omfang læreren benytter de programmer, der ligger i programpakkerne. Disse spørgsmål er centrale dele af undersøgelsen, heri nævnes en række programpakker og de enkelte pakkers programmer, og læreren bliver bedt om at vurdere hyppigheden af sin brug af de enkelte programmer. Der spørges desuden til hvordan læreren vurderer programmerne understøtter hans/hendes undervisning.

De mange programmer er nævnt fordi vi håber på den sidegevinst, at lærerne via spørgeskemaet i hvert fald kommer til at kende navnene på dem og måske bliver nysgerrige efter at se nærmere på dem. Vi lægger derfor også en oversigt med relevante link på Videnomlaesning.dk, som lærerne kan benytte. Dette vil fremgå af spørgeskemaets afsluttende bemærkninger.

Spørgsmålene 71-76 sigter på at afdække lærerens brug i undervisningen og vurdering af internetsider med gratis adgang. Også her bliver læreren bedt om at vurdere programmets mulighed for at understøtte undervisningen i læsning/skrivning.

Spørgsmål 77 spørger til lærerens egen vurdering af sin tilgang til læsning.

Det er sigtet med dette spørgsmål at afdække, om der kan ses en sammenhæng mellem eller en overensstemmelse mellem lærerens eget læsesyn og valget af programmer i undervisningen. Nogle programmer understøtter især helhedsorienterede tilgange, mens andre understøtter sekventielle tilgange.

Til slut har læreren mulighed for at komme med ideer eller kommentarer. I spørgeskemaet gives enkelte muligheder for åbne svar i løbet af besvarelsen, og her er så yderligere en mulighed for at give sin mening til kende med individuelle kommentarer.

Det bliver til gengæld sværere at tælle op, men vi har forhåbninger om at besværet opvejes af brugbare kommentarer.

Milepæle:

Milepælene har ændret sig siden projektstart.

December 2006:

- Afdækning af markedet for programmer omhandlende IT og læsning til brug i skolen
- Udvælgelse af repræsentative (i forhold til udbuddet) programmer til analyse mhp. læringssyn og læseproces teorier
- Udvikling af analysemetoder

Juni - december 2007:

- Kvantitativ undersøgelse af brugen af IT-baserede undervisningsprogrammer i læse/skriveundervisningen i indskolingen

Januar-marts 2008:

- Interviews med lærere fra udvalgte skoler
- Analyse, beskrivelse, vurdering og bedømmelse af udvalgte programmer

Formidling:

I april 2008 forventes resultaterne fra projektarbejdet samt oversigten over analyserede programmer offentliggjort på www.videnomlaesning.dk.

Liste over programmer samt links lægges på hjemmesiden august 2007.

Litteratur:

Arndal, Erik m.fl.: *Specialundervisning i læsning* (kap.7: Computeren som elevens værktøj - og som undervisningsmiddel.) Kroghs Forlag.2002

Gade, Margit: *it-hjælpemidler i undervisningen*. Mallings Beck, 2006

Larsen, Sten: *IT og nye læreprocesser*. Eget forlag:
<http://home4.inet.tele.dk/larsens/>

Olsen, Henning: *Guide til gode spørgeskemaer*. SFI 2006